

„Kötelező olvasmány.
Felmerül bennünk a gyanú:
Brooks talán tud valamit, amit mi nem.”

— SIMON PEGG

MOZIFILM
A
KÖNYVBŐL!

Z WORLD WAR

ZOMBIHÁBORÚ

MAX BROOKS

Max Brooks

World War

ZOMBHABORÚ

*Henry Michaels Brooksnek,
aki miatt megváltoztatnám a világot*

ELŐSZÓ

Sok névvel illetik: „válság”, „sötét korszak”, „vándorhalál”, de újabb, divatosabb elnevezések is felbukkannak, például „Z-háború” vagy akár „első zombiháború”. Ez utóbbi nekem különösen ellenszenves, mert burkoltan feltételezi a második zombiháború eljöveteletét. Én egyszerűen csak zombiháborúnak nevezem, és bár sokak szerint a „zombi” elnevezés tudományos szemszögből pontatlannak minősül, nemigen találunk olyan általánosan elfogadott szót, amellyel egyszerűbben megnevezhetnénk a lényeket, akik kis híján kiirtottak bennünket. A „zombi” iszonyúan erős szó marad; hihetetlenül sok emléket és érzést hoz felszínre – és éppen ezekről szól a könyv.

Az emberiség történetének legnagyobb konfliktusáról szóló beszámoló egy jóval kisebb, személyes konfliktusnak köszönheti születését: nem voltunk egy véleményen az ENSZ Háborús Vizsgálóbizottságának elnökével. Igazi szenvedéllyel végeztem ezt a munkát. Rengeteget utaztam, különféle komoly belépési engedélyeket kaptam, emberi és gépi fordítókkal dolgoztam, és mindig velem volt kisméretű, de szinte felbecsülhetetlen értékű, hangvezérelt elektroírnokom is (a legnagyobb ajándék a világ legrosszabb gépiprója számára), tehát joggal feltételeztem, hogy fontos és értékes feladatot végzek. Éppen ezért döbrent meg, hogy a munkámnak csaknem a felét törölték a jelentés végleges változatából.

„Túlságosan közvetlen hangvételi volt” – mondta az elnök sokadik távértelkezletünkön. „Túl sok benne a személyes vélemény meg az érzelem. A jelentésnek nem erről kell szólania. Nekünk

világos tények és számok kellenek, az emberi tényező csak megzavar.” Tulajdonképpen következetes volt. A hivatalos jelentés szögletes adathalmaz lett, amolyan tárgyilagos utójelentés, amelyből a következő nemzedékek tanulmányozhatták ennek az apokaliptikus évtizednek az eseményeit, méghozzá az emberi tényező befolyása nélkül. De nem pont az emberi tényező köt össze bennünket a múlttal? A jövő nemzedékeit sem az időrendben felsorolt események és a halálzási statisztikák fogják izgatni, inkább a hozzájuk hasonló emberek személyes beszámolóira lesznek kíváncsiak. Ha kizárjuk az emberi tényezőt, fennáll a veszélye, hogy az olvasó nem lesz képes átélni a történelmet, amely ezáltal könnyebben megismétli önmagát. Végül is nem az emberi tényező különböztet meg bennünket az ellenségünktől, akiket utólag „élőhalottnak” nevezünk? E kételyeimet – talán kissé kötetlen hangnemben – a főnökömmel is megosztottam, és a végén kifakadtam: „Nem hagyhatjuk, hogy ezek a sztorik csak úgy eltűnjenek a semmibe!” „Akkor ne hagyjuk – felelte. – Írd meg mindet egy könyvben. Megvan még az összes jegyzeted, jogodban is áll felhasználni őket. Amit leírtál, annak a felét kidobták, de ki tiltja meg, hogy a sztorik a saját könyvedben tovább éljenek?”

Egyes kritikusok biztosan felróják majd nekem, hogy személyes hangvételű történelemlétkönyvet írtam, ráadásul ilyen kevéssel a globális borzalmak befejeződése után, hiszen még csak tizenkét éve, hogy az Egyesült Államokban kihirdették a Győzelem Napját, amit Kína, az utolsó világhatalom is alig tíz éve ünnepelhetett. A többség a GYNK-t („Győzelem Napja Kínában”) tartja a háború hivatalos végének, ezért még nem sok rálátásunk lehet az eseményekre. Egy ENSZ-es kollégám így fogalmazott: „Azóta nagyjából annyit éltünk békében, mint előtte háborúban.” Egyetérték az állításával, de hadd tegyem rögtön hozzá: ez a generáció tengernyi szenvedés és iszonyú harcok árán küzdötte ki mindannyiunknak ezt a békés évtizedet, és számunkra az idő egyszerre barát és ellenség. Tény, hogy az elkövetkező években átértékeljük az

emlékeinket, és egyre világosabban látjuk majd, mit hogyan kellett volna tennünk, de ezek az emlékek rohamosan fogynak, mert olyan sérült vagy gyenge testbe szorultak, amely küzdött ugyan a győzelemért, ám annak édes ízét már aligha élvezheti. Köztudott, hogy a várható élettartam világátlagáé még csak meg sem közelíti a háború előttiét. Az emberek alultápláltak és szenvednek a rengeteg szennyező anyagtól, miközben rég kihalt betegségek is felbukkantak. Nem jobb a helyzet az Egyesült Államokban sem, noha lassan újjáéled a gazdasága, az egészségügyi ellátás pedig tűrhetőnek mondható, de egyszerűen sehol nincs elegendő forrás a testileg és lelkileg sérült áldozatok érdemi kezelésére. Az idő tehát az ellenségünk, így lemondtam az utólagos előrelátás hívságáról és közzétettem a túlélők beszámolóit. Sok év múlva talán megint jön valaki, és feljegyezi a még idősebb, még bölcsebb túlélők emlékeit – ki tudja, hátha én leszek az egyik.

Ez a kötet tehát elsősorban afféle emlékkönyv, de számos olyan műszaki, társadalmi, gazdasági és egyéb adat is felbukkan benne, amely az eredeti vizsgálóbizottsági jelentésben is szerepelt, és köze van a bemutatott alakok történetéhez. Ez az ő könyvük, nem pedig az enyém, ezért lehetőség szerint igyekeztem észrevétlen maradni. Kérdéseimet tulajdonképpen az olvasó nevében tettem fel. Véleményemet, bírálatomat próbáltam kiszorítani a beszélgetésekből, de ha mégis oda nem illő emberi tényezőt találnának a szövegben, az bizonyára az enyém.

KEZDŐDIK

KÍNAI ÁLLAMSZÖVETSÉG, CSUNGKING TARTOMÁNY

[A háború előtt ebben a régióban harmincötmillióan éltek. Mára alig ötvenezen maradtak. Az újjáépítési segélyek lassan érkeznek meg erre a vidékre, mert a kormány először a sűrűbben lakott part menti területeket akarja rendbe tenni. Nincs központi áramellátás, sem vezetékes víz; a lakosságnak be kell érnie a Jangce vizével. Az utcákról szerencsére már eltakarították a romokat, a helyi „biztonsági tanács” pedig megakadályozta a háború utáni zavargásokat. A tanács elnökével, Kuang Csingsu körzeti orvossal beszélgettem, aki hajlott kora és háborús sérülései ellenére még most is házhoz megy, ha hívják.]

A járvány első áldozataival egy eldugott faluban találkoztam, amelynek még csak hivatalos neve sem volt. Lakói Új-Tacsangnak nevezték, de leginkább csak nosztalgiából. Régi otthonuk, Ó-Tacsang már a Három Királyság idejében is létezett, több száz éves tanyákkal, házakkal, ősrégi fákkal volt tele. Amikor elkészült a Három Szurdok duzzasztógát, és mögötte emelkedni kezdett a vízszint, Tacsangot téglánként szétszedték, aztán egy magasabban fekvő területen újra felépítették. Ez az Új-Tacsang azonban már nem volt igazi település – tájmúzeumot csináltak belőle. A nyomorult parasztok már csak turistaként láthatták, hogy a házaik végül

is megmenekültek. Néhányan talán ezért döntöttek úgy, hogy saját, új falujukat is Új-Tacsangnak nevezik el, így legalább névben megmarad a kapocs régi otthonukkal. Jómagam nem is tudtam, hogy létezik ez a másik Új-Tacsang is, szóval gondolhatja, mennyire meg voltam kavarodva, amikor szóltak, hogy menjek ki oda.

A kórházban aznap este nyugodt éjszakánk volt, bár egyre szaporodtak az ittas vezetés miatti balesetek. A motorok is egyre népszerűbbek lettek. Akkoriban azt mondogattuk, hogy a maguk Harley-Davidsonjai több ifjú kínait öltek meg, mint a katonáik a koreai háborúban. Ezért is örültem egy kis üresjáratnak. Fáradt voltam, hasogatott a hátam, fájt a lábfejem. Éppen kifelé ballagtam, hogy elszívjak egy cigarettát a pirkadati fényben, amikor meghallottam, hogy a nevemet mondják. Új volt az ügyeletesünk, nem is nagyon értette a telefonáló dialektusát. Annyit kihámozott belőle, hogy balesethez vagy beteghez kell menni, mert vészhelyzet van, tehát azonnal induljak.

Mit mondhattam volna? A fiatalabb orvosok csak pénzéhes tacsók, azt hiszik, hogy ez a szakma a bankszámla hizlalására való, tehát biztos voltam benne, hogy csak úgy nem mennének ki egy senkiházi nungminhez¹. Azt hiszem, a szívem mélyén örökre megmaradok forradalmárnak. „Kötelességünk, hogy felelőseknek tartssuk magunkat a népért.”² Ezek a szavak nekem még jelentenek valamit... Ilyen gondolatok keringtek a fejemben, miközben Deer³ terepjárással zötykölődtem a földúton, amelynek aszfaltozását a kormány már régen megígérte, de a kivitelezésig soha nem jutott el.

---

¹ Földműves, paraszt (a ford.).

² Részlet az „Idézetek Mao Ce-tung elnöktől” című, „Vörös Könyvecske” néven is ismert kiadványból. A fenti mondat „A japán agresszió elleni háború győzelme után kialakult helyzet és politikánk” című beszédben hangzott el 1945. augusztus 13-án.

³ Az összerétkelhajtású Deer kisteherautót a Great Wall Motors gyártotta még a háború előtt.

Borzasztóan nehéz volt megtalálni a falut. Hivatalosan nem is létezett, ezért a térképeken sem szerepelt. Többször is eltévedtem, és az utamba kerülő helyiektől kérdezgettem, merre tovább, de mind azt hitték, hogy a múzeumfalut keresem. Meglehetősen ingerült voltam, mire eljutottam a hegytetőn álló maroknyi házikóhoz. Nagyon ajánlom, hogy ne vaklárma legyen, gondoltam. De amint megláttam a betegeket, megbántam, hogy ilyesmit kívántam.

Heten voltak, félig öntudatlanul heverték a sebtében összeszedett gyerekágyakon. A falusiak az új faluházba vitték őket. A vakolatlan betonfalak között hideg és nyirkos volt a levegő, gondoltam is, hogy ilyen környezetben nem is fognak meggyógyulni. Kérdeztem a falusiaktól, hogy ki ápolja a betegeket, mire azt mondták, senki, mert az veszélyes lenne. A házat kívülről be is zárták. Ezek az emberek tényleg halálra voltak rémülve. Egyesek hajlongtak és sugdolóztak, mások félrevonulva imádkoztak. Dühített a viselkedésük, bár nem rájuk, nem az egyes emberekre haragudtam, hanem erre a tipikus kínai magatartásra. Több évszázadnyi idegen elnyomás, kizsákmányolás és megaláztatás után országunk végre elfoglalta az őt megillető helyet, Kína lett az emberiség Középső Királysága, a leggazdagabb, leggyorsabban fejlődő szuperhatalom, mindenek legfőbb irányítója. A világ még vonakodott elismerni, de ez volt „Kína évszázadának” hajnala, bár népünkben ekkor is éltek ilyen tudatlan parasztok, akik úgy kapaszkodtak a babonáikba, mint az oktalan kőkorszaki földtúrók.

Miközben tovább szidtam magamban a saját népem kultúráját, letérdeltem az első beteg mellé. A lánynak negyvenfokos láza volt, egész testében reszketett. Halkan nyöszörgött, amikor megpróbáltam megmozdítani a végtagjait. Jobb alkarján sebet, harapásnyomot láttam. Közelebről is szemügyre vettem: a fogak lenyomata nem állatra utalt. Egyértelműen látszott, hogy a lányt egy kis termetű felnőtt vagy éppenséggel gyerek harapta meg. Feltételeztem, hogy a harapás okozta a fertőzést, de maga a seb meglepően tisztának tűnt. Ismét megkérdeztem hát a falusiaktól, hogy ki ápolja

a betegeket, mire megint azt felelték, hogy senki. Biztos voltam benne, hogy hazudnak, hiszen az embernek több bacilus van a szájában, mint az utolsó kóbor kutyának. Ha ennek a lánynak senki nem tisztította ki a sebét, hogyhogy nem fertőződött el?

Megvizsgáltam a másik hat beteget is. Ugyanolyan tüneteik voltak, rajtuk is hasonló harapásnyomokat találtam. Megkérdeztem a legértelmesebbnek tűnő falusit, hogy vajon honnan származnak a sebek. Azt mondta, a betegek akkor szerezték őket, amikor megpróbálták lefogni „azt a kölköt”.

Visszakérdeztem, hogy kiről beszél.

A nulladik beteget bezárták egy üres házba a falu másik végén. Tizenkét éves fiú volt. Kezét-lábát műanyag zsineggel összekötözték. A gyerek biztosan próbált kiszabadulni, mert ahogy feszegette a zsinetet, a csuklóját meg a lábát is szétvágta vele, mégsem vérzett. A többi sebénél sem láttam vérnyomot, még a hiányzó jobb nagylábujja helyén sem. Vergődött, mint egy vadállat, morgását pedig félig elnyelte a szájába tömött textil.

A falusiak először megpróbálták visszatartani. Figyelmeztettek, hogy ne éjrek a fiúhoz, mert meg van átkozva. Erre csak vállat vontam, és előszedtem egy gumikesztyűt meg egy maszkot. A fiú bőre sűrű és hideg volt, akár a beton, amin feküdt. Sem a szívverését, sem a pulzusát nem találtam. Tágra nyílt szemei mélyen a szemgödrébe csúsztak, és rám szegezte a tekintetét, akár egy vadállat. Az egész vizsgálat alatt érthetetlenül ellenségesen viselkedett, összekötözött kezével felém kapkodott, betömött szájával is meg akart harapni.

Döbbenetes erővel vergődött, ezért meg kellett kérnem a két legmarkosabb férfit, hogy segítsenek lefogni. Először meg se mocantak, csak reszkettek az ajtóban, mint a kisnyulak. Elmagyaráztam nekik, hogy ha felveszik a maszkot meg a kesztyűt, akkor biztosan nem fognak megfertőződni. Erre is csak ingatták a fejüket, ezért szigorúan rájuk kellett parancsolnom, hogy segítsenek, bár nem is volt hozzá jogom.

Ez már hatott. A két melák letérdelt mellém, az egyik a fiú lábát fogta, a másik meg a kezét. Megpróbáltam vért venni tőle, de vér helyett csak sikamlós, barna folyadékot találtam. Miközben kihúztam a tűt, a fiú megint vad rángatózásba kezdett.

Az a segítőm, aki a gyerek kezét fogta le, egy idő után elfáradt és úgy gondolta, inkább biztosra megy – rátérdelt a fiú kezére, az meg újra vergődni kezdett, mire a bal karja hangos reccsenéssel eltört. A sing- és orsócsontja is átszakította szürke húsát. A fiú nem kiáltott fel, mintha észre se vette volna, mi történt, de a két falusinak ez is elég volt: felpattantak, és széleseben elkotródtak a szobából.

Jómagam is ösztönösen hátrahőköltem. Rösteltem a dolgot, mert jóformán egész életemben gyógyítottam – a Népi Felszabadító Hadseregben kaptam orvosi képzést, sőt, szinte ott nőttem fel. Volt elég dolgom harci sérülésekkel, sokszor kis híján én is ott hagytam a fogam, de most féltem, rettegtem ettől a gyenge gyerektől.

Amennyire bírt, megindult felém a padlón, és közben teljesen széthullott a bal karja. A hús meg az izom elvált a csonttól. A fiú kiszabadult jobb karjával hajtotta magát előre, azzal nem is törődött, hogy a bal még most is hozzá van kötözve.

Kirohantam a házból, és bezártam az ajtót. Próbáltam összeszedni magam, mert egyszerre fojtogatott a félelem és a szégyen. Még remegett a hangom, amikor megkérdeztem a falusiaktól, hogyan betegedett meg a gyerek. Senki sem felelt. A fiú halkán dörömbölni kezdett a vékony ajtón. Ijedtemben majdnem felugrottam, és azért fohászkoztam, nehogy észrevegyék, mennyire elsápadtam. A félelem és a kudarc miatt már ordítva követeltem, hogy mondják meg, mi történt a gyerekekkel.

Fiatal nő lépett előre, talán a fiú anyja lehetett. Látszott rajta, hogy napok óta sír. Bevallotta, hogy a fiú „holdat halászni” ment az apjával – így mondták a helyiek, ha búvárkodni mentek a Három Szurdok gát mögött elárasztott települések romjai közé. Összesen ezeregyszáz falu és városka került víz alá, de nagyobb városok is

voltak köztük, tehát joggal remélhették, hogy sikerül valami értékeset a felszínre hozniuk. Akkoriban sokan próbálkoztak, bár a törvény is szigorúan tiltotta. Az asszony elmondta, hogy nem fosztogatni mentek, csak a saját falujukban, Ó-Tacsangban merültek alá, hátha sikerül visszaszerezniük egy-két régi holmijukat az otthagyt házak környékéről. Többször is hangsúlyozta, hogy ez tényleg nem bűn, ezért megígértem neki, hogy semmiképpen nem szólok a rendőröknek. Ezután végre kibökte, hogy a fia sírva jött ki a vízből, mert valami megharapta a lábát. Ennél többet nem tudott, mert a víz sötét volt és zavaros. Az apja nem is került elő.

Előkaptam a mobilomat és gyorsan felhívtam régi elvtársamat, dr. Ku-Ven Kuejt, akivel a seregben szolgáltunk. Ku a csungkingi orvosi egyetem klinikáján dolgozott, és a fertőző betegségek is a szakterületéhez tartoztak. Udvariasan köszöntöttük egymást, váltottunk pár szót az egészségünkről meg az unokáinkról, elvégre így illik. Ezután beszámoltam neki a járványról, ő meg élcelődött egy sort a buta parasztok tisztálkodási szokásain. Próbáltam vele mulatni, de rögtön megjegyeztem, hogy valószínűleg komoly esetről van szó. Kissé vonakodva kérdezte, hogy milyen tünetekkel jár a betegség, én meg mindent elmondtam neki: az áldozatokat megharapták, magas lázuk van, a fiúnak meg leszakadt a karja... A telefon kijelzőjén láttam, hogy Ku arcáról lehervadt a mosoly.

Kérte, hogy mutassam meg a betegeket. Visszamentem a faluházba, és közelről végigpásztáztam őket a mobilállal. Mondta, hogy még közelebről mutassam meg a sebeiket. Miután ezt is megtettem, ismét a képernyőre néztem, de Ku addigra kikapcsolta a kameráját.

„Egyelőre maradj ott – folytatta, de mintha már csak messzebből hallottam volna a hangját. – Írj össze mindenkit, aki érintkezhetett a fertőzöttekkel. Aki már beteg, azt kötözzétek le. Ha valamelyik kómába esik, azonnal hagyjátok el a szobát és zárjátok le minden kijáratát.” Ku gépiesen hadart, mintha előre betanult szöveget mondott volna, vagy papírról olvasná. „Van fegyvered?” –

kérdezte utána. „Már hogy lenne?” – kérdeztem vissza. Aztán azt mondta, hogy hamarosan jelentkezik, csak elintéz egy-két telefont, és néhány órán belül a segítség is megérkezik a faluba.

Tulajdonképpen egy órán belül ott voltak. Ötvenen jöttek nagy, Z-8A típusú katonai helikopterekkel, egytől egyig vegyvédelmi ruhában. Azt mondták, az egészségügyi minisztériumtól jöttek. Nem tudom, kit akartak átverni ezzel a szöveggel. Agresszív, pökhendi, lekezelő stílusukról még ezek a mélyvidéki bumburnyákok is felismerték a Kuoanpu⁴ embereit.

Első útjuk a faluházba vezetett. A betegeknek kezét-lábát összekötözték, szájukat betömték, aztán hordágyon vitték ki őket az épületből. Elmentek a fiúért is, őt hullászámban hozták ki. Az anyja hangosan jajveszékelt, miközben a teljes lakosságot összehozták „egészségügyi vizsgálatra”. Felírták a nevüket és vért vettek tőlük, mindenkit egyenként levetkőztettek és lefotóztak. Egy hajlott hátú, vézna öregasszony maradt a végére. Arcán ezernyi ránc, lábfeje apró, gyerekkorában biztosan elköötték. „Ez a ti büntetésedek!” – rázta csontos öklét az „orvosok” felé. „Fengtuért kaptátok!”

A Szellemvárosról beszélt, amelynek templomai és szentélyei a túlvilági létre készítették fel a halandókat. Emberek lakta részének jelentős hányada Ó-Tacsang sorsára jutott, mert akadályozta a legújabb Nagy Ugrást. Kiürítették, lerombolták, aztán elárasztották. Sosem voltam babonás, nem is engedhettem meg magamnak, hogy a tömegek ópiuma hatalmába kerítsen. Orvos vagyok, tudósember. Csak azt hiszem el, amit a saját szememmel látok. Számomra Fengtu mindig is csak olcsó, giccses turistalátványosság volt. A vénasszony szavai persze nem hatottak rám, de a hanghordozása, a haragja annál inkább... elég felfordulást látott már életében: szenvedett a hadurak és a japánok uralma alatt, végignézhette

---

⁴ Kuoanpu: a Kuocsia Ancsüan Pu, vagyis a kínai államvédelmi minisztérium (tulajdonképpen a titkosrendőrség) rövidített neve (a ford.).

a kulturális forradalom nevezetű rémálmot... és tudta, hogy újabb nagy vihar van készülőben, bár nem értette, csak érezte.

Kuej doktor viszont nagyon is jól is értette, mi folyik itt. A saját bőrét is kockáztatta, amikor figyelmeztetett, hogy legyen időm felkészülni és talán másoknak is szólni, mielőtt megérkeznek az „egészségügyi minisztérium” emberei. És mondott valamit, amit még nagyon régen, az egyik „jelentéktelen” szovjet határincidens idején hallottam tőle utoljára. Mindez 1969-ben történt. Egy föld alatti bunkerben lapultunk a Vuszuli folyó kínai oldalán, alig egy kilométerre a Csenpao-szigettől⁵, amit az oroszok vissza akartak foglalni tőlünk. Folyamatosan lőtték állásainkat.

Egy nálunk alig fiatalabb katona hasából próbáltunk kiszedni egy gránátrepeszt. A fiú vastagbele szétszakadt, egész köpenyünk csupa ürülék és vér volt. Hét másodpercenként újabb lövedék csapódott be a közelünkben, ezért a kiskatona fölé hajoltunk, nehogy föld kerüljön a sebbe, és ilyenkor hallottuk, ahogy halkán az anyjáért sírdogál. Más hangokat is hallottunk a bunker bejáratán túli koromsötétből, bár e kétségbeesett, dühös hangok gazdájának semmi keresnivalójuk nem volt a folyónak ezen az oldalán. Két katonánk őrizte a bejáratot, aztán az egyik hirtelen felüvöltött, hogy „itt a Szpecnaz!”⁶, és lőni kezdte a vaksötét éjszakát. Újabb lövéseket hallottunk, de hogy melyik kitől származott, azt már nem tudtuk megmondani.

A következő rakétánál megint a haldokló fiú fölé hajoltunk. Ku arca pár centire volt az enyémtől. Halántéka verítékben úszott. A petróleumlámpa halovány fényénél is jól láttam, hogy teljesen sápadt és egész testében remeg. A betegre nézett, aztán a bejáratra, aztán meg rám, és hirtelen így szólt: „Ne félj, nem lesz semmi baj.” És tőle aztán soha egy optimista kijelentést se hallottam. Ku betegesen borúlátó ember volt. Ha fáj a feje, az csak agydagyanat

---

⁵ A sziget orosz neve Damanszkij, a folyóé pedig Usszuri (a ford.).

⁶ Szpecnaz (Vojszka Szpecialnovo Naznacsenyija): orosz különleges katonai alakulat (a ford.).

lehetett, ha meg éppen lógott az eső lába, neki máris odalett az idei termés. Ő mindig így kezelte a helyzetet, és ez a taktika általában nyerőnek bizonyult. De most, hogy a rút valóság még az ő pesszimista képzelgéseit is felülmúlta, úgy döntött, hogy az ellenkező oldalról támadja meg a helyzetet. „Ne félj, nem lesz semmi baj.” És most először minden úgy lett, ahogy megjósolta – az oroszok nem keltek át a folyón, és még a kiskatonát is sikerült megmentenünk.

Ezután évekig azzal ugrattam, hogy jókora pácba kellett keverednünk, hogy egyetlen bizakodó kijelentés elhagyja a száját, mire mindig azt felelte, legközelebb sokkal rosszabbra kell fordulnia a helyzetnek, hogy megismételje, amit a bunkerben mondott. Időközben megöregedtünk, és küszöbön állt az a rosszabb helyzet. Megkérdezte tehát, hogy van-e nálam fegyver. „Nincs. Már hogy lenne?” – feleltem. Elhallgatott; biztosan mások is figyelték a beszélgetést. „Ne félj – mondta –, nem lesz semmi baj.” Így adta tudtomra, hogy nem egyedi esetről van szó. Szó nélkül letettem a telefont, aztán gyorsan felhívtam a lányomat Kuangcsouban.

A férje a China Telecomnál dolgozott, és havonta legalább egy hetet külföldön töltött. Mondtam a lányomnak, hogy jó volna, ha legközelebb elkísérné a férjét, persze vigyék az unokámat is, és maradjanak is kint, amíg csak lehet. Elmagyarázni már nem tudtam, mert romlani kezdett a térerő, amint megjelent az első helikopter. Még annyit mondhattam, hogy „ne félj, nem lesz semmi baj”.

[Kuang Csingsut a Kuoanpu letartóztatta és hivatalos vádemelés nélkül bebörtönözte. Mire kiszabadult, a járvány már átlépte Kína határait.]

TIBETI NÉPKÖZTÁRSASÁG, LHÁSA

[A világ legnépesebb városa még most sem tért magához a múlt heti választások után. A szociáldemokraták elsőprő győzelmet arattak a lámisták felett, az utcák most is hangosak az ünneplő tömegektől. Egy belvárosi kávézó kinti asztalánál beszélgettem Nuri Televaldival. Túl kellett kiabálnunk a mulatozókat.]

A járvány előtt a szárazföldi csempészet sosem volt népszerű. Rengeteg pénzbe került beszerezni a hamis útleveleket meg a turistabuszt, és persze a határ túloldalán is kellett bizonyos kapcsolatok, kellett a védelem. Akkoriban csak két jól fizető útvonal létezett, Thaiföld és Mianmar. Én Kasgarban laktam, onnan meg csak a FÁK-tagállamokba lehetett menni, persze oda senki nem vágyott, tulajdonképpen ezért is nem voltam sötou⁷. Importtal foglalkoztam: nyers ópiumot, csiszolatlan drágaköveket és fiúkat, lányokat hoztam be ezekből a primitív államcsökevényekből, meg mindent, amiért hajlandóak voltak fizetni. A járvány persze mindent megváltoztatott. Hirtelen megrohmoztak bennünket mindenféle ajánlattal, és nyilván nem csak a liutung zsenkou⁸ rétegeiből jöttek, hanem magasabb körökből is – megkerestek nagy szaktudású városiak, magángazdálkodók, sőt, alacsonyabb beosztású kormányhivatalnokok is. Nekik tényleg volt vesztenivalójuk. Amúgy nem érdekelte őket, hová kerülnek, csak az országot akarták elhagyni.

⁷ „Kígyófej”, vagyis csempész, aki a *zsensö* névvel illetett „emberi kígyókkal” foglalkozik.

⁸ Kína „lebegő lakosai”, az elmaradott vidékekről származó fiatal vendégmunkások.

Tudtad, hogy mi elől menekülnek?

Hallottunk ezt-azt. Kasgarban ki is tört a járvány, de a kormány persze hamar eltussolta az ügyet. Szóval sejtettük, hogy valami nincs rendben.

És a kormány nem próbált lekapcsolni benneteket?

De, hivatalosan igen. Szigorították a csempészetért kiszabható büntetést, és megerősítették a határátkelőket is. Egy-két sötöt nyilvánosan ki is végeztek, így akartak példát statuálni. Aki nem tudja, hogy is történt valójában, mert mondjuk, nem tőlem hallja, az könnyen elhiheti, hogy sikeres volt az akciójuk.

Szóval szerinted nem volt az.

Annyi biztos, hogy jó néhány embert gazdaggá tettem – határőröket, hivatalnokokat, rendőröket, de még a polgármestert is. Kínában még ekkor is jó idők jártak, és az emberek igyekeztek minél több százjüanosen viszontlátni Mao elvtárs arcképét, elvégre így a legkellemesebb megemlékezni róla.

Tehát neked is jól ment a sorod.

Kasgarban felpezsdült az élet. Úgy tippelem, hogy a nyugat felé tartó szárazföldi emberszállítmányok legalább kilencven százaléka a városon ment át, de olyan is volt, aki repülővel utazott tovább.

Repülővel?

De nem sokan. Hébe-hóba besegítettem, ha néhány zsenső repülni akart – elintéztem, hogy feljussanak valamelyik teherszállítóra, ami leteszi őket Kazahsztánban vagy a ruszki knál. Mifelénk ritka volt

az ilyesmi, de keleten, mondjuk Kuangtungban vagy Csiangszuban hetente több ezren szálltak így repülőre.

Ezt kifejtenéd bővebben?

A légi embercsempészet főleg a keleti tartományokban lett nagy biznisz. Az a vidék tele volt pénzes ügyfelekkel, akik röhögve kicsengették a teljes útiköltséget meg a vízumot. Leballagtak a gépről Londonban, Rómában vagy akár San Franciscóban, becsekkoltak a hotelban, elindultak várost nézni, aztán eltűntek, mint a kámfor. Az ilyen akciókban volt a nagy lóvé. Mindig is szerettem volna betörni erre a piacra.

És a fertőzés? Azzal nem is lehetett lebukni?

Csak az 575-ös járat után keményítették be. A repülőkön kezdetben nem nagyon lehetett fertőzöttel találkozni, vagy ha mégis, akkor az illető még csak a legelső stádiumban járhatott. A légi szállítással foglalkozó sötouk iszonyú óvatosak voltak. Ha a delikvensnél észrevették az előrehaladott betegség legapróbb tünetét, már szóba se álltak vele, messziről elkerülték. Nyilván védték a saját üzletüket. Aki a sötout nem tudja átverni, az a kinti bevándorlási hivatalnál se lesz nyerő – ez volt az aranyszabály. Aki pedig makkegészségesnek nézett ki, és úgy is viselkedett, az meg az idővel futott versenyt. Még az 575-ös járat előtt hallottam egy házaspárról. A fickó baromi pénzes üzletember volt, de sajnos megharapták. A seb közelében nem volt nagyobb ér, tehát, ugye, lassabban terjedt szét benne a kórság. Az asszonnyal biztos azt gondolták, hogy Nyugaton már van rá gyógymód, de sokan mások is ezt hitték. Szóval eljutottak Párizsba, de amint beléptek a hotelszobába, a fickó már kezdte is elhagyni magát. Az asszony rögtön orvost akart hívni, de a férje megtiltotta neki, mert félt, hogy azonnal kitoloncolnák őket. Inkább megparancsolta a nőnek, hogy hagyja ott és lépjen le, aztán

kómába esett, a nő meg elhagyta a hotelt. A személyzet egy ideig tűrte a bentről hallatszó morgást meg a többi zajt, de két nap után a „NE ZAVARJON” tábla ellenére is benyitottak a szobába. Nem tudom, így kezdődött-e a párizsi járvány – ha igen, akkor nem lennék meglepve.

Azt mondd, nem hívtak orvost, mert féltek a kitoloncolástól, pedig pont azért mentek Nyugatra, mert azt hitték, hogy ott már megvan a gyógy mód. Te érted ezt?

A menekültek lelkébe nem igazán látunk bele. Nem tudták, mitévők legyenek. Két tűz közé kerültek: egyik oldalon ott volt a betegség, a másikon meg a saját kormányuk, aki begyűjtötte és ugye elég sajátos módon kezelte a fertőzötteket. Akinek az ismerőse, családtagja vagy akár a gyereke megfertőződik, nyilván eget-földet megmozgat, hogy eljuttassa külföldre, ha azt hiszi, hogy ott talán van remény a gyógyulásra – és mint tudjuk, a remény hal meg utoljára.

Azt mondtad, hogy annak a férfinak a felesége a többi zensővel együtt eltűnt, mint a kámfor.

Ez már a járvány előtt is így működött. Van, aki a rokonaihoz megy, mások a barátaiknál kötnek ki. A szegényebbek közül jó néhánynak le is kellett törlesztenie a poóját⁹ a helyi kínai maffia felé. A többségük persze inkább elrejtőzött a fogadó ország aljnövényzetében.

Mármint a szegénylakta vidékeken?

Így is nevezhetjük őket. Mert ugye abban a társadalmi rétegben érdemes elrejtőzni, amit nem is nagyon akarnak észrevenni. Nem

---

⁹ A menekült által a célországban felhalmozott adósság.

véletlen, hogy Nyugaton legtöbbször a gettókból indult a járvány.

Egyesek szerint sok sötou is híresztelte, hogy más országokban már megvan a csodaszer.

Igen, voltak néhányan.

Te is mondtál ilyet?

[Hallgat.]

Nem.

[Megint hallgat.]

Az 575-ös járat mennyiben változtatta meg a légi embercsempészetet?

Szigorítottak a szabályokon, de nem minden országban. A sötouk óvatos fajták voltak, de megtalálták a kiskapukat. Ahogy ők mondták: „minden gazdag háznak van hátsó bejárata”.

Ez pontosan mit jelentett?

Nyugat-Európa fokozta biztonsági intézkedéseit, úgyhogy Kelet-Európából közelítettünk. Az USA is bekeményített, de Mexikó felől lehetett próbálkozni. A gazdag fehér országok ettől nyilván nagyobb biztonságban érezték magukat, bár a fertőzés már a saját határaikon belül is felütötte a fejét. Persze én ehhez a témához nem értek annyira, mert főleg szárazföldi ügyekkel, azon belül is közép-ázsiai célországokkal foglalkoztam.

Azokba az államokba egyszerűbben lehetett bejutni?

Konkrétan könyörögtek, hogy üzleteljünk velünk. Anyagilag teljesen le voltak pusztulva, tohonya, korrupt hivatalnokaik meg tulajdonképpen százalékért segítettek nekünk a papírmunkában. Volt olyan sötou is – vagy nem is tudom, az ottani barbár nyelven hogy hívták –, aki direkt a régi szovjet államokon keresztül csempészte a zsensöket Indiába, Oroszországba, sőt, Iránba is, bár én igazából sose kérdeztem, nem is akartam tudni, mi a végső úti céljuk. Az én feladatom a határnál véget ért. Lepecsételtem a papírjait, megkapták a kocsijukra a megfelelő matricát, aztán kifizettem a határőröket, és zsebre tettem a részemet.

Sok fertőzöttet láttál?

Az elején még nem. A kór túl gyorsan pusztított. Nálunk nem úgy működött a dolog, mint a repülőutaknál. Kasgarba hetekig tartott az út, viszont a legenyhébb harapás is napokon belül végzett a beteggel. A kómába esett fertőzöttek többnyire a várostól messze, valahol az út mentén támadtak fel, a helyi hatóságok így hamar megtalálták és begyűjtötték őket. Ahogy terjedt a járvány, egy idő után már nem bírtak a fertőzöttekkel, ezért én is egyre többet láttam belőlük.

Veszélyesek voltak?

Többnyire nem, mert a családjuk megkötözte őket, meg a szájukat is betömtek. Csak annyit lehetett látni, hogy a kocsik hátlujában, vas-
tag takarók vagy ruhák alatt mozgolódik valami. Néha szaggatott
dörömbölés hallatszott a csomagtartóból, később aztán egyszerre
többet is vittek, de akkor már fургonnal jártak, mindegyik fertő-
zöttet külön ládába rakták, még apró szellőzőlyukakat is vágtak

nekik. Érted, szellőzőlyukat... ezek marhára nem tudták, mi történik a szeretteikkkel.

És te tudtad?

Akkor már igen, de azt is tudtam, hogy hiába magyaráznám nekik, csak falra hányt borsó lenne. Úgyhogy elvettem tőlük a pénzt, aztán mehettek, amerre láttak. Szerencsésnek mondhatom magam, mert sosem kellett hajós embercsempészettel vergődnöm.

Az keményebb műfaj volt?

És veszélyesebb is. A part menti tartományokban ténykedő kollégáknak baromira kellett vigyázniuk, nehogy valamelyik beteg kiszabaduljon és végigfertőzze az egész hajót.

Olyankor mit csináltak?

Több „megoldásról” is hallottam. Volt olyan, hogy a hajó kikötött egy lakatlan partszakaszon – akár a célországban, akár máshol –, és ott „kirakodták” a fertőzött zsensőket. Egyik-másik kapitány inkább a nyílt tengeren szabadult meg a gúzsban fetrengő bagázstól. Ez megmagyarázná, hogy a kezdeti időszakban fürdőzők meg búvárok miért tűntek el nyom nélkül, és az is világos, hogy a szemtanúk miért láttak világosra fertőzötteket kíséálni a vízből. Hát, nekem ilyesmivel legalább nem kellett foglalkoznom.

Volt azért egy hasonló esetem, amikor rájöttem, hogy nem ártana lassan kiszállni. Jött egy ütött-kopott teherautó. A zárt raktérből nyöszörgést hallottam, rengeteg ököl püfölte az alumíniumfalat, a tragacs ide-oda hintázott. A sofőr mellett egy dúsgazdag hsziani befektetési bankár ült, aki amerikai hitelkártya-adósságok felvásárlásával szerezte a vagyonát. Volt rá pénze, hogy az egész rokonságát kimenekítse. Armani öltönye gyűrött és szakadt volt,

az arcán karmolásnyomok húzódtak, a szemében meg ott lobogott az örület tüze, amit egyre gyakrabban láthattam. A sofőr tekintete leginkább az enyémmre hasonlított – azt olvastam ki belőle, hogy nemsokára talán a hajunkra kenhetjük a pénzt. A szokásos összeg felül adtam neki még egy ötvenest, és sok szerencsét kívántam. Mást úgysem tehettem.

Merre tartott a kocsi?

Kirgizisztán felé.

GÖRÖGORSZÁG, METEORÁK

[A kolostorok megközelíthetetlen, meredek sziklatornyokra épültek, némelyik szinte függőleges oszlopon áll. Eredetileg a törökök támadásai ellen nyújtottak védelmet, de az élőhalottakkal szemben is hatásosnak bizonyultak. A háború után felhúzható fém- és falétrákkal tették kényelmesebbé a zarándokok és turisták közlekedését, ugyanis a Meteorák népszerűsége az utóbbi években folyamatosan nő. A látogatók egy része bölcsességre és megvilágosodásra vágyik, mások csak a békét keresik. Stanley MacDonald is ez utóbbiak közé tartozik. A kanadai veterán részt vett a hazája területén zajlott hadműveletek többségében, de az élőhalottakkal először egy másik háborúban találkozott, amikor a kanadai Patricia Hercegnő Könnyűgyalogság Harmadik Zászlóalja kábítószerellenes akciókat hajtott végre Kirgizisztánban.]

Kérem, ne keverjenek össze bennünket az amerikai Alfa-egységekkel. Ez még jóval azelőtt történt, hogy őket hadrendbe állították, még nem tört ki a pánik, és még Izrael sem rendelte el az

önkarantént... sőt, ekkor még előtte voltunk az első fokvárosi járványnak is. Épphogy terjedni kezdett a kór, ezért nem is sejtettük, mi vár ránk. Küldetésünk a szokásos módon csak az ópiumra meg a hasisra fókuszált, a terroristák ezeket exportálták a legnagyobb mennyiségben, és előtte abban a sziklás pusztaságban mással nem is találkoztunk. Csak kereskedőkre, orgyilkosokra és helyi erőkre számítottunk, ezekre voltunk felkészülve.

A barlang bejáratát könnyen megtaláltuk. Vérnyomok vezettek oda a karavántól. Rögtön tudtuk, hogy valami nincs rendben. Először is nem voltak hullák. A törzsi összecsapásoknál a halottakat mindig megcsonkították és otthagyták, hadd lássa mindenki. Vérből egyébként rengeteget láttunk, és rohadó, barnás húscsapatokat is találtunk, de holttest nem volt, csak a teherhordó öszvéreké. Láttszott, hogy nem fegyver végzett velük, inkább egy falka vadállat. A gyomrukat kitepték, testük jókora harapásnyomokkal volt tele. Gondoltuk, biztosan vadkuttyák jártak itt – falkában portyáztak a rohadt dögök. Akkorák voltak, mint a sarki farkasok.

Leginkább azon csodálkoztunk, hogy minden értékük a nyeregtáskákban maradt vagy a tetemek körül hevert szétszórva. Na most mindegy, hogy területi vitáról van szó vagy vallási, esetleg törzsi indíttatású az öldöklés, egy biztos: senki nem fog ottfelejteni fél mázsa első osztályú ópiumot, egy rakás lőfegyvert vagy éppen kisebb trófeákat, például karórát, cd-lejátszót, GPS-t.

A vádiban¹⁰ történt mészárlástól vérnyomok vezettek a hegyi ösvényre. Iszonyú sok vér volt. Akiből ennyi kifolyik, az többet nem kel fel. Valahogy mégis sikerülhetett neki, pedig nem látták el a sebeit, ugyanis más nyomokat nem találtunk. Annyi látszott, hogy a fickó vérezve rohant, aztán arca esett, a homokban még ott volt a képének véres lenyomata. Mégse fulladt meg, nem dobta fel a talpát, csak feküdt egy darabig, aztán feltápászkodott és ment tovább. A lábnyomok innentől egészen megváltoztak. A fickó lassabban

---

¹⁰ Sivatagi vízmosás, kiszáradt folyómeder (arab) (a ford.).

haladt, kisebbeket is lépett. Húzta a jobb lábát, nyilván ezért hagyta el kitaposott, magas szárú Nike-ját. A nyomokba belefolyt valami massa is. Nem vér volt, nem is embertől származott, de ennél többet nem tudtunk megállapítani a keményre száradt, feketés nyálkáról. Tehát ezeket a nyomokat követve jutottunk el a barlang bejáratához.

Nem lőttek ránk, nem kaptunk semmilyen fogadtatást. A barlang szája őrizetlenül, tárva-nyitva állt előttünk. Aztán megláttuk a hullákat – ezeket az embereket a saját robbanócsapdáik ölték meg. Mintha megpróbáltak volna... elfutni... kimenekülni onnan.

Beljebb, az első teremben egyoldalú tűzharc nyomait találtuk. Egyoldalú volt, mert csak az egyik sziklafalon találtunk kisebb löfegyverből származó golyónyomokat. A lövöldözők a másik oldalon voltak. Széttépték őket. A végtagjaik, a csontjaik szétmarcangolva, összezúzva heverték, egyik-másik letépett kar még szorongatta a régi Makarovot. Az egyik kézről hiányzott egy ujj, amire a terem túlsó végében bukkantam rá, méghozzá egy fegyvertelen férfi hullájánál. A fickó legalább száz lövést kapott, a golyózápor a fél fejét is leszakította – az ujjat a fogai között találtam meg.

A többi teremben is hasonló borzalmak fogadtak. Lerombolt barikádokat, eldobált fegyvereket láttunk. Újabb hullák, leszakadt testrészek. Csak az ép holttesteken találtunk egyszerű fejlődést. Mindenhol pépesre marcangolt nyakú, széttépett hasú hullák heverték. A szétfroccsent vérből, a lábnyomokból, a töltényhüvelyekből és a golyónyomokból világosan látszott, hogy az egész csata a betegszobában kezdődött.

Az összes ágy csupa vér volt. A szoba túlsó végében találtunk egy fej nélküli... orvost, azt hiszem; a földön hevert az egyik fekhely mellett, azon meg a mocskos lepedők és ruhák társaságában megtaláltuk a kitaposott, magas szárú Nike párját is.

Volt még egy járat, ahová benéztünk, de az már beomlott a robbanócsapdáktól. Egy kéz lógott ki a mészkörtörmelékből. Még

mozgott. Ösztönösen odahajoltam, megragadtam a kezet, és az is az enyémet. Acélos erővel kapcsolódott a markomba, kis híján szétmorzsolta az ujjaimat. Próbáltam szabadulni a szorításból, menekülni akartam, de csak nem engedett. Nekiveselkedtem, mindkét lábammal kitámasztottam magam. Először a kar bukkant elő, aztán a fej, a szétzúzott arc, a tágra nyílt szemek, a szürke száj, aztán megjelent a másik kéz, az is belém csimpaszkodott, és megláttam a vállait is. Egyszer csak hanyatt estem, és jött velem az alak felső része is. Deréktól lefelé a sziklák alatt maradt, csak a belei kötötték össze a két felét. A torzó még ekkor is mozgott, kapaszkodott belém, próbálta a szájához húzni a karomat. Elővettem a pisztolyomat.

A fegyver csövét felfelé irányítottam, egyébként a füle mögé céloztam. Az agyveleje betérítette a fölöttünk húzódó sziklákat. Egyedül voltam az alagútban. Csak én láttam...

[Elhallgat.]

„Ismeretlen vegyi anyag hatásának volt kitéve” – ezt mondták az edmontonai bázison, de hozzátették, hogy talán csak a megelőző kezelésekre reagált rosszul a szervezetem. A rend kedvéért persze bedobták a poszttraumás stresszt is. Pihenjek sokat, és adjam ki magamból, dolgozzam fel a történeteket – ennyit mondtak.

Adjam ki magamból... így mondjuk a saját katonáinknak. Ha az ellenségnek tanácsoljuk ugyanezt, az már vallatás. Megtanítják nekünk, hogyan álljunk nekik ellen, hogyan védjük meg az elménket, a lelkünket. Azt viszont nem tanítják, hogyan védekezzünk a saját embereinkkel szemben – azokkal szemben, akik meg vannak róla győződve, hogy ők csak segítenek „tisztán látni”. Mégsem tudtak megtörni. Én törtem meg magamat. Hinni akartam nekik, szükségem volt a segítségükre. Jól képzett, tapasztalt katona voltam; tudtam, mit tehetek az embertársaimmal, és ők mit tehetnek velem. Azt hittem, mindenre fel vagyok készülve. [Üres tekintettel a

völgybe bámul.] De melyik épeszű ember lett volna felkészülve erre az egészszre?

BRAZÍLIA,
VALAHOL AZ AMAZÓNIAI ESŐERDŐ
MÉLYÉN

[Bekötött szemmel érzem, nehogy felfedhessem „vendéglátóim” tartózkodási helyét. A janomami indiánokat egyesek „vadak népének” is nevezik, bár nem tudni, hogy harcias természetüknek vagy a legmagasabb fákra költöztetett falvaiknak köszönhetően sikerült a modern világot is megszégyenítő módon átvészelnük a válságot. Azt sem tudhatjuk, hogy Fernando Oliveira, „a világ pereméről érkezett” csontsovány, kábítószerfüggő fehér ember a vendégük, a kabalájuk vagy éppen a foglyuk-e.]

Azzal nyugtatgattam magam, hogy én akkor is orvos vagyok. Persze, volt pénzem, egyre több, de én legalább életfontosságú műtéti beavatkozásokkal kerestem meg, nem tizenéves csitrik orrát farigcsáltam és nem is varrtam ilyen-olyan hímtagot kétes nemű popdívákra.¹¹ Orvos voltam, tényleg segítettem az embereken, és hiába mondja az öntelt, álszent Nyugat, hogy vétettem az orvosi etika ellen, mégis tőlük jött a legtöbb betegem.

A csomag egy órával a beteg előtt érkezett a reptérről a szokásos módon, jéggel teli hűtőtáskában. A szív mindig is borzasztóan ritka kincsnek számított. Májat és kötőszövetet bárhonnán lehetett szerezni, és miután életbe lépett a szervekre vonatkozó „feltételezett

---

¹¹ Rebesgették, hogy a háború előtt Szudánban a házasságtörésért elítélt férfiak hímtagját levágták, és világszerte a feketepiacon értékesítették.

beleegyezés” törvénye, veséhez is szinte bármelyik kórházban vagy hullaházban hozzá lehetett jutni.

A szívet megvizsgálták?

Mit vizsgáltunk volna rajta? Először is tudni kell, mit keresünk, de akkor még nem hallottunk a vándorhalálról. A szokásos betegségekkel foglalkoztunk, például a hepatitisszel, a HIV-vel meg az AIDS-szel, de még ezeket se volt időnk ellenőrizni.

De miért?

Mert nagyon hosszú volt a repülőút. Az eltávolított szerveket nem lehet az örökkévalóságig jegelni. Így is borotvaélen táncoltunk.

Honnan származott a szív?

Szinte biztos, hogy Kínából. A közvetítőm Makaóban dolgozott. Megbízunk benne, jó híre volt. Ha ő azt mondta, hogy a küldemény „tiszta”, hittem neki, persze mást nem is tehettem volna. Tisztában volt a kockázattal, ahogy én is meg a beteg is. A szokásos szívbetegségek mellett Herr Müllert egy ritka genetikai rendellenességgel is megverte a sors: dextrcardiás situs inversus volt, vagyis a belső szervei az ellenkező oldalon helyezkedtek el – a mája a bal oldalon volt, a szíve jobb oldalon és így tovább. Tehát korántsem szokványos esettel álltunk szemben. Normális, bal oldalon lévő szívet nem lehet megfordítva beültetni, mert nem így működik a dolog. Olyan „donor” szívére volt szükségünk, aki ugyanilyen rendellenességgel jött világra. Hol lett volna ekkora szerencsénk, ha nem Kínában?

Szerencse volt?

[Elmosolyodik.] A „politikai célszerűség” is közrejátszott. Elmondtam a közvetítőnek, hogy pontosan mire van szükségem, és három hét múlva már jött is az e-mail, aminek a tárgyában ez állt: „Találtunk egyet.”

Maga pedig elvégezte az operációt.

Én csak asszisztáltam, magát az átültetést dr. Silva hajtotta végre. Neves szívsebész volt, rá bízta a legnehezebb eseteket a São Paulo-i Albert Einstein Izraelita Kórházban. Arrogáns tapló volt, még a kardiológusok nagy átlagához képest is. Iszonyúan bántotta az önérzetemet, hogy ezzel... vagyis ennek a... faszkalapnak asszisztálok, aki úgy kezel, mintha elsőéves rezidens lennék. De mit tehettem volna... Herr Müllernek új szív kellett, nekem meg egy új gyógynövényes jacuzzi a tengerparti házamba.

Herr Müller már nem hagyta el az anesztéziát. Még az ébredésben feküdt, és néhány perccel az összezárás után már jelentkeztek is nála az első tünetek. A testhőmérséklete, a pulzusa, a szaturációja... eléggé aggódtam, és „tapasztaltabb” kollégámat is zavarta a dolog, de csak annyit mondott, hogy ez vagy az immungyengítő szerek hatása, vagy bekövetkeztek a várt komplikációk, hiszen a modern orvostudomány egyik legdrasztikusabb beavatkozását egy hatvanhét éves, beteg és túlsúlyos öregemberen hajtottuk végre. Még jó, hogy a fejemet nem simogatta meg az a balfasz. Mondta, hogy menjek haza, tusoljak le, aludjak, rendeljek egy-két nőt, lazítsak, ő meg ott marad és figyel a betegre, aztán ügyis felhív, ha van valami.

[Oliveirán látszik, hogy dühítik az emlékek; a jobb kezénél felhalmozott titokzatos levelekből újabb csomót vesz a szájába.]

Nem is tudtam, mit gondoljak. Lehet, hogy tényleg az OKT3 volt a ludas, vagy csak én aggódtam túlságosan. Ez volt az első szívátültetésem. Mit tudhattam én... Mégis annyira felzaklatott a

dolog, hogy alvásra gondolni se bírtam. Úgyhogy azt tettem, amit minden orvosnak ajánlok, ha szenved a betege: beszabadultam a városba. Táncoltam, ittam, és azt se tudom, kit kértem meg rá, de pikánsan illetlen dolgokat művelt velem. Először nem is tudtam eldönteni, hogy a mobilom rezeg vagy valami más... Legalább egy órája hívogattak, mire észbe kaptam. A recepciósunk, Graziela teljesen ki volt borulva. Elmondta, hogy Herr Müller egy órája kómába esett. A mondat végénél már a volán mögött ültem. Fél órára volt a klinika, és odafelé folyamatosan szidtam Silvát meg magamat is. Tehát mégsem alaptalanul aggódtam, mégis igazam volt! Jót tett az önérzetemnek, hogy igazam lett, bár ennek rám nézve is súlyos következményei voltak, de mégis örültem, hogy a tévedhetetlen Silva hírneve végre bemocskolódtott, és én asszisztálhattam hozzá.

Amikor odaértem, az egyik nővérnek, Rosinak már hisztériás rohama volt, Graziela nyugtatgatta, de szegény lánnyal nem tudott mit kezdeni. Én rögtön adtam neki egy csattanós pofont, attól lenyugodott, aztán megkérdeztem, mi folyik itt. Miért vérfoltos a ruhája? Hol van Silva doktor? Miért mászkálnak betegek a folyosón, és mi ez a csapkodás? Rosi előadta, hogy Herr Müller hirtelen, minden előjel nélkül exitált. Próbálták újraéleszteni, aztán kinyitotta a szemét és megharapta Silva kezét. Egy darabig dulakodtak; Rosi is segíteni akart, de Herr Müller kis híján őt is megharapta, úgyhogy inkább otthagya Silvát, kirohant a szobából, és bezárta maga mögött az ajtót.

Majdnem felröhögtem. Annyira nevetségesen hangzott. Előfordulhat, hogy a csodadoktorunk megcsúszott, téves diagnózist állított fel, ha ez egyáltalán lehetséges. A beteg éppen felült volna, és kábulatában dr. Silvába kapaszkodott, hogy megtartsa magát. Gondoltam, kell lennie valami logikus magyarázatnak... Rosi ruhája mégis csupa vér volt, Herr Müller szobájából pedig tompa zajok hallatszottak. Kimentem a kocsinhoz a pisztolyomért, bár ezt leginkább Graziela és Rosi megnyugtatására tettem.

Volt pisztolya?

Rióban éltem. Gondolhatja, hogy nemcsak a kétlövetűvel jártam. Visszamentem Herr Müller szobájához, és többször is kopogtam. Szólongattam az öreget meg Silvát is, de nem jött válasz. Aztán észrevettem, hogy az ajtó alatt szivárog a vér. Amikor beléptem a szobába, az egész padló vérben úszott. Silva a túlsó sarokban hevert, Müller pedig ott görnyedt fölötte, láttam a kövér, szőrös hátát. Már nem tudom, hogy mivel vontam magamra a figyelmét, talán a nevéen szólítottam, káromkodtam vagy az is lehet, hogy csináltam valamit, de Müller egyszer csak felém fordult, és láttam, hogy véres húscafatok potyognak a tátott szájából. Az acél sebkapcsok közül néhány már elengedett, és zselészerű fekete váladék szivárgott a réseken. Remegve feltápáskodott, és lassan, dülöngélve megindult felém.

Ráemeltem a pisztolyt, az új szívére céloztam. A fegyver Desert Eagle volt, izraeli gyártmány, jókora, flancos példány, de pont ezért választottam. Hála istennek sosem lőttem vele. Mert így nem készültem fel rá, hogy visszarúg. A golyó nem a szívébe talált, hanem gyakorlatilag levitte a fejét. Óriási szerencsém volt, és csak álltam a füstölgő csövű pisztollyal, mint egy hülye, miközben halkán bevizektem. Most nekem kellett néhány pofon Grazielától, mire magamhoz tértem, és kihívtam a rendőröket.

Letartóztatták?

Maga észnél van? Ők is benne voltak a buliban, különben el se jutottak volna hozzám a megrendelt szervek. Azt a felfordulást se tudtam volna egyedül elrendezni, de ebben is segítettek. Elmondták a többi betegemnek, hogy egy dühöngő örült beszabadult a klinikára, aztán megölte Herr Müllert és dr. Silvát. Még a személyzettel is beszéltek, nehogy valaki olyat szóljon, ami ellentmond a történetnek.

És a hullákkal mi lett?

Lejelentették, hogy Silva valószínűleg autórablás áldozata lett. Nem tudom, hová vitték a holttestét; talán Isten Városának valamelyik sötét mellékutcájába, ahol könnyen csúnya véget érhet a drogvásárlás, így tehát hihetőbb a sztori. Csak azt remélem, hogy elégették, vagy legalább eltemették... jó mélyre.

Gondolja, hogy esetleg...

Fogalmam sincs. Az agya még ép volt, amikor meghalt. Ha nem rakták hullazsákba... vagy ha nem volt elég szilárd a talaj... Akkor pillanatok alatt kiáshatta magát.

[Újabb levelet rágcsál, engem is megkínál. Köszönettel elhárítom.]

És Müller úrral mi lett?

Nem kellett megmagyaráznunk sem az özvegyének, sem az osztrák követségnek. Csak egy újabb turista volt, aki óvatlanul rossz környékre tévedt egy veszélyes városban. Nem tudom, hogy Frau Müller elhitte-e ezt a történetet vagy megpróbált-e tovább nyomozni. Szerintem soha nem is tudatosult benne, mekkora szerencséje volt.

Ezt hogy érti?

Maga viccel? Mi van, ha a beteg nem az én klinikámon támad fel? Mi van, ha még éppen sikerül hazaérnie?

Tényleg volt rá esély?

Hogyne lett volna! Gondoljon csak bele. A fertőzés az új szívből indult, ezért a vírus közvetlenül a vérkeringésbe került, tehát pár

pillanattal a beültetés után már el is érte az agyat. Ha mondjuk májat, vesét vagy éppen egy kevés bőrt ültetünk át, sokkal tovább tart a folyamat, főleg ha a vírus még csak kisebb nyomokban van jelen.

De már a donornál is kiderül, hogy...

A donor sincs okvetlenül átalakulva. Lehet, hogy csak nemrég fertőződött meg, ezért a vírus a belső szerveiben sem terjedt szét, így talán csak alapos vizsgálattal lehetne rábukkanni. Ha egy ilyen szerv másik testbe kerül, a vírus csak napok vagy hetek múlva kerül a vérkeringésbe, a beteg közben meggyógyul, sőt, talán már el is hagyja a kórházat.

De aki eltávolítja a szervet...

...az sem feltétlenül tudja, mivel van dolga. Én se tudtam. Ekkor még nagyon az elején jártunk, senki nem tudott semmiről. De ha tudták is, ahogy néhányan a kínai hadseregben... szóval ha az etikáról beszélünk... Ők már jóval a járvány előtt is milliókat kerestek a kivégzett politikai foglyok szerveivel. Gondolja, hogy egy nyamvadt kis vírus miatt levágták volna az aranytojást tojó tyúkot?

De mégis hogyan...

A halál beállta után kivették az áldozat szívét... sőt, ezt talán meg sem várták... tudja, ezek sokszor az élő testből szedték ki a szerveket, hogy még frissebb legyen az áru... aztán lejegelték és felrakták a riói járatra... Kína volt a szervkereskedelem legnagyobb exportőre. Ki tudja, hány fertőzött szaruhártyát és agyalapi mirigyet küldtek szét... Űristen, még csak belegendolni se merek, hány fertőzött vesével árasztották el a világpiacot. És ezek csak a szervek

– a politikai foglyok „felajánlott” hímivarsejtjeiről és véréről még nem is beszéltünk. Téved, aki azt képzelem, hogy csak a bevándorlók terjesztették el a vírust. És az első betegek se voltak mind kínaiak. Mi mással magyarázhatnánk, hogy annyian meghaltak, aztán feltámadtak, pedig nem is harapták meg őket? Miért pont kórházakban volt annyi járványkitörés? A kínai illegális bevándorlók nem is jártak kórházba. Tudja maga, hogy a pánik előtt hány ezer emberen hajtottak végre illegális szervátültetést? Ha csak tíz százalékuk fertőződött meg, sőt, ha akár csak egy százalék...

Tudja valamivel bizonyítani ezt az elméletet?

Nem... de attól még megtörténhetett! Ha belegondolok, hány szervátültetést hajtottam végre – jöttek a betegek Európából, az arab országokból, még az álszent Egyesült Államokból is. Maguk, jenkik nem nagyon kérdezték, honnan jött az új vese vagy a hasnyálmirigy, tehát mindegy volt, hogy Isten Városának egyik utcagyerekétől vagy éppen a kínai politikai foglyok börtönében kivégzett balsorsú diákoktól származott. Nem tudták, nem is érdekelte magukat, csak kitöltötték a csekket, kés alá feküdtek, aztán hazarepültek Miami-ba vagy New Yorkba vagy akárhova.

Próbálta lenyomozni ezeket a betegeket, figyelmeztette őket?

Nem. Inkább a botrányt próbáltam elkerülni a saját házam táján, és igyekeztem újjáépíteni a renomémat, az ügyfélkörömet meg a bankszámlámat. Felejteni akartam, nem tovább nyomozgatni. De mire felismertem a veszélyt, addigra már az ajtómon dörömbölt.